

О.В. Любінець, І.І. Фуртак, І.М. Паробецька, В.М. Гринаш (Львів)

СТАНДАРТИЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Львівський національний медичний університет ім. Д. Галицького

Результативність та ефективність удосконалення державного управління системи охорони здоров'я (СОЗ) України можна досягти за умови створення системи управління, здатної виконати необхідні цілі та завдання. Процеси європейської інтеграції та інституційні перетворення у сфері охорони здоров'я сприяють формуванню нової системи управління, яке має на меті знайти можливості забезпечення всім верствам населення доступного, якісного медико-санітарного забезпечення. Зараз доцільно не зруйнувати радикальними реформами, а еволюційно перебудувати існуючу систему на основі широкомасштабного планового впровадження новітніх євростандартів.

Ключові слова: управління охороною здоров'я, стандартизація медичних послуг, євроінтеграція України.

Характерною особливістю програми реформ в Україні є впровадження норм міжнародного законодавства в нормативно-правову систему нашої держави. Питання адаптації нормативно-правової бази у СОЗ є надзвичайно актуальними і важливими, оскільки зумовлені реальними потребами, пов'язаними з розвитком міжнародних відносин. З огляду на динамічність змін у діяльності медичних закладів України законодавство стосовно СОЗ потребує постійного оновлення [1–3].

Мета роботи – вивчити досвід країн Євросоюзу (ЄС) з питань стандартизації медичної допомоги.

Метод: контент-аналіз законодавчої бази та наукової літератури країн Євросоюзу.

Результати дослідження та їх обговорення

Адаптація законодавства України до ЄС передбачає реформування вітчизняної правової системи і поступове приведення законодавства у всіх сферах, зокрема законодавства про охорону життя та здоров'я, у відповідність до європейських стандартів. Згідно з Указом Президента «Про затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС» від 11.06.1998 р., адаптація соціальної політики України полягає у реформуванні систем страхування, охорони праці, здоров'я й інших галузей відповідно до стандартів ЄС і в досягненні європейського рівня соціального забезпечення та захисту населення [3;4;8].

Важливе значення у цьому контексті має імплементація Україною Європейської соціальної хартії. У ст. 152 договору про заснування ЄС визначено, що

високий рівень охорони здоров'я людей повинен забезпечуватись у процесі визначення та здійснення всіх видів діяльності ЄС. При цьому дії ЄС доповнюють політику держав у СОЗ. Перед Україною постає завдання вдосконалити, як вже зазначалося, нормативно-правову базу СОЗ, привести її у відповідність до вимог міжнародно-правових актів і загалом реформувати СОЗ, беручи до уваги міжнародно-правові стандарти, основоположні принципи, визначені у міжнародно-правових документах з прав людини, світову політику і тенденції в охороні здоров'я, але з огляду на вітчизняні традиції, політичні, економічні та соціальні реалії нашого життя. Доцільно визначити поняття міжнародно-правових стандартів у сфері прав людини, їх значення для внутрішньодержавного права [4;7]. Міжнародний стандарт обов'язково відображається у міжнародно-правових нормах, котрі розвивають і конкретизують принципи поваги до людини не лише в СОЗ (права пацієнтів, діяльність медичних працівників), але й в інших сферах життєдіяльності. Стандарт – норма, зразок, еталон, модель, що приймається за вихідний для порівняння з ним інших об'єктів; це визначення очікуваної (отримуваної) якості; модель, що є основою процесу оцінки; документ, складений консенсусом фахівців, схвалений спеціалізованою організацією та спрямований на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у цій сфері. У кожній галузі державного і суспільного життя існують свої вимоги до стандартів, у т.ч. у СОЗ. Стосовно охорони здоров'я, крім визначення самого стандарту, що залежить від його напряму, рівня і обсягу, величезне значення мають аспекти та показники якості даного стандарту. Стандарти СОЗ визначають, як і що діагностува-

ти або лікувати, як організувати профілактичний огляд, яким повинен бути результат.

Основна мета розробки стандартів у СОЗ:

- охорона та зміцнення здоров'я населення;
- захист прав людини (пацієнта);
- поліпшення якості життя суспільства за допомогою зміцнення служб охорони здоров'я;
- розробка законів у СОЗ;
- забезпечення соціального прогресу [3;4;6].

Основними об'єктами стандартизації в СОЗ є права та обов'язки населення і медичних працівників, медична інформація і звітність, управління та організація охорони здоров'я, кадри, освіта, лікарські засоби, медичні послуги тощо. Ознаки стандартів СОЗ такі:

- обґрунтованість з наукового, практичного і технічного погляду;
- реальність стандарту (визначення обсягу медичної допомоги, вимог до якості медичного обслуговування, що містяться у стандартах і надаються кожному пацієнтові, з урахуванням реальних умов у СОЗ);
- надійність (створення стандартів відповідно до принципів науково обґрунтованої медичної практики (доказової медицини), досягнення одностайності думок висококваліфікованих лікарів щодо розробки стандартів);
- чітка визначеність (визначення стандарту за допомогою точних формулювань, хто конкретно і яку частину стандарту забезпечує);
- дієвість (періодичний аналіз і перегляд раніше встановлених стандартів, розробка механізму забезпечення або стимулювання виконання встановлених стандартів) [4–6].

Конституційне проголошення людини, її життя та здоров'я найвищою соціальною цінністю у нашій державі, враховуючи реалії нашого життя, є лише заявою про наміри та прагнення, яка ще не втілена у життя. В Україні за роки незалежності розроблено й затверджено понад 20 державних і національних програм з найактуальніших проблем охорони громадського здоров'я. Одні з них спрямовані на обслуговування потреб окремих груп населення, інші – на профілактику конкретних захворювань або надання медичної допомоги при них. Більшість цих програм має виконуватись на рівні первинної ланки охорони здоров'я населення, тобто, переважно дільничними або сімейними лікарями, інституція котрих в Україні формується, але діяльність на виконання зазначених програм не фінансується через неопрацьованість відповідних механізмів. Склалася ситуація, коли встановлена у ст. 49 Конституції

України норма про безоплатність медичної допомоги асоціюється у більшості населення з безоплатністю всього спектру медичної допомоги та медичних послуг, які повинні надаватись будь-якій особі в будь-якому місці держави. У ч. 2 ст. 12 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» зазначено: «Державна політика охорони здоров'я забезпечується бюджетними асигнуваннями в розмірі, що відповідає її науково обґрунтованим потребам». Проте рівень усіх видатків, у т.ч. на медичне обслуговування населення, згідно зі ст. 95 Конституції України, визначається виключно Законом України «Про Державний бюджет» на поточний рік. З одного боку, є конституційна гарантія надання населенню всього спектру медичних послуг на безоплатній основі, з іншого – реальний рівень видатків на СОЗ за Законом «Про державний бюджет», що останніми роками покриває менше 50% потреб існуючої мережі (зарплата, комунальні платежі, обслуговування обладнання) і лише близько 20% коштів витрачається на діагностично-лікувальний процес, тобто безпосередньо на хворого [7;8].

Висновки

Міжнародно-правове визнання права людини на охорону здоров'я впливає на характер взаємовідносин суспільства й особи, на процес забезпечення цього права в кожній державі. На сучасному етапі визнано, що право людини на охорону здоров'я, в якій би державі вона не проживала, перебуває під захистом світової спільноти і є досягненням усієї цивілізації. Для України зацікавлення становить, насамперед, вплив міжнародно-правових стандартів ЄС щодо СОЗ на національне законодавство в контексті євроінтеграції. Особливу увагу слід зосередити на характеристичі всесвітніх і регіональних міжнародно-правових актів, які містять стандарти у цій сфері, зокрема стосовно прав пацієнтів в ЄС. Чимале значення має виконання стандартів ЄС у СОЗ. Міжнародно-правові стандарти у СОЗ, як і стандарти в інших галузях, закріплюються у міжнародно-правових актах, що у літературі поділяють на всесвітні (універсальні) та регіональні [3–6].

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні нормативно-правової бази відповідно до сучасних суспільних відносин, що складаються в Україні та передбачають реформування вітчизняної правової системи і поступове приведення її у відповідність до європейських стандартів законодавства у всіх сферах, у т.ч. законодавства про охорону життя та здоров'я.

Список літератури

1. *Баєва О. В.* Менеджмент у галузі охорони здоров'я : навч. пос. / О. В. Баєва. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 640 с.
2. *Любінець О. В.* Стандартизація інформаційних технологій як елемент системи управління якістю медичної допомоги хворим на туберкульоз / О. В. Любінець // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина». — 2004. — Вип. 23. — С. 215–218.
3. *Москаленко В. Ф.* Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня : навч. пос. / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузєва, Г. В. Іншакова. — Харків : Контраст, 2006. — 296 с.
4. *Москаленко В. Ф.* Принципи побудови оптимальної моделі системи охорони здоров'я: Український контекст : монографія / В. Ф. Москаленко. — К. : Книга Плюс., 2008. — 320 с.
5. *Москаленко В. Ф.* Оптимальна модель системи охорони здоров'я: концептуальні засади та принципи побудови (аналітичний огляд) / В. Ф. Москаленко // Україна. Здоров'я нації. — 2008. — № 3–4 (7–8). — С. 93–101.
6. *Страхування* в галузі охорони здоров'я : навч. пос. / І. Б. Дячук, Х. Я. Терешко, І. Я. Сенюта, І. І. Фуртак. — Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. — 216 с.
7. *Фуртак І. І.* Адміністративна реформа в Україні та управління системою охорони здоров'я регіону / І. І. Фуртак // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ЛФ УАДУ. — 2001. — Вип. 5. — С. 334–342.
8. *Фуртак І. І.* Удосконалення управління у сфері охорони здоров'я України в умовах євроінтеграції / І. І. Фуртак, В. М. Гринаш // Ефективність державного управління : зб. наук. праць ЛРІДУ НАДУ / за заг. ред. А. О. Чемериса. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. — Вип. 8. — С. 325–332.

Дата надходження рукопису до редакції: 26.04.2012 р.

Стандартизація медичної допомоги в контексті євроінтеграції України

*О.В. Любінець, І.І. Фуртак,
І.М. Паробецька, В.М. Гринаш (Львів)*

Результативність і ефективність удосконалення державного управління системою охорони здоров'я України можна досягти шляхом створення системи управління, яка зможе виконати необхідні цілі та завдання. Процеси європейської інтеграції та інституційні перетворення в сфері охорони здоров'я сприяють формуванню нової системи управління, метою якої є пошук шляхів забезпечення всім шарами населення доступної, якісної медико-санітарної допомоги. Наразі необхідно не імплементувати радикальними реформами, а еволюційно перебудувати існуючу систему на основі широкомасштабного планового впровадження нових євростандартів.

Ключевые слова: управління охороною здоров'ям, стандартизація медичних послуг, євроінтеграція України.

The health care standardization in context of the EU' integration of Ukraine

*O.V. Lubinets, I.I. Furtak,
I.M. Parobetska, V.M. Grynash (Lviv)*

Effectiveness and efficiency of improvement of health care' state administration of Ukraine will be attained for terms, if will be succeeded to create the control system able to execute aims and task are needed. Processes of European integration and institutive transformation in the field of health care is instrumental in forming of the new control system, which purpose is to search of possibilities of accessible providing to all layers of population of the high-quality medical providing. Now expediently not to prang by extreme reforms, but evolutionary to reconstruct the existent system on the basis of the large-scale planned introduction of the newest EU-standards.

Key words: health care management, medical services' standardization, Eurointegration of Ukraine.

Рецензент: д.н. з держ. упр. Н.П. Ярош.